

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
18-782/09
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 6309 датум 11.08.2009.

На основу члана 24. став 2. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник РС“ бр. 79/2005 и 54/2007), а поводом притужбе А.А. из Б....., сматрајући да ће давањем мишљења из своје надлежности најцелисходније допринети заштити права грађана и унапређивању рада органа управе, Заштитник грађана даје

М И Ш Л Ћ Е Њ Е

Република Србија, као држава заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима, остварује и штити права која јој припадају као повериоцу у уговорним односима са грађанима у циљу заштите јавног интереса и руководећи се начелом једнаке вредности узајамних давања, а не ради стицања имовинске користи од грађанина која надмашује вредност давања, чињења, уздржавања од чињења или трпљења од стране државе. Исто важи и када се у својству повериоца налазе јединице територијалне аутономије и локалне самоуправе, као и јавна предузећа, установе и друге јавне институције непрофитног карактера коју су држава или те јединице основале.

Не оспоравајући обавезу сваког да сноси последице непоштовања уговорне обавезе коју је својевољно преузео, Заштитник грађана става је да држава, јединице територијалне аутономије, локалне самоуправе и непрофитне јавне институције не могу, а да се то сматра правилним, да користе своја поверилачка права ради стицања имовинске користи која премашује вредност давања, чињења, уздржавања од чињења или трпљења са сопствене стране, посебно ако то води економском краху грађана, без обзира што се за другачији поступак може пронаћи формалноправно утемељење.

Заштитник грађана сматра да су јавни интерес и права свих грађана - пореских обвезника, заштићени и задовољени када је од грађанина-дужника намирено потраживање у противредности онога што су он или она примили од државе, јединице територијалне аутономије или локалне самоуправе, односно јавне непрофитне институције.

Начелно је опредељење законодавца, садржано у Закону о облигационим односима, да су у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа стране дужне да се придржавају начела савесности и поштења. Савесно и поштено понашање државе или јавне непрофитне институције у облигационим односима са грађанима може бити само настојање да се поврати реална вредност онога што је дато, а не и коришћење формалне могућности да се прибави више од тога. Уколико је грађанин надокнадио вредност давања, чињења, уздржавања од чињења или трпљења, тада нема места даљем вршењу поверилачких права од стране државе,

јединице територијалне аутономије или локалне самоуправе, односно јавне непрофитне институције.

У остваривању поменутог фундаменталног начела нашег облигационог права, Република Србија, као и органи, организације, предузећа и установе које је основала, имају посебну одговорност, с обзиром да је њихово ступање у грађанскоправне односе мотивисано пре свега остварењем јавног интереса, те да, по правилу, представљају страну која је у економски надмоћнијем положају у односу на свог сауговорача грађанина.

Завод за јавно здравље у У..... правилно је и законито поступио када је покренуо извршни поступак ради намирења потраживања утврђеног правноснажном и извршном пресудом Општинског суда у У..... Међутим, обустављени износи законске затезне камате, поред улоге да очувају вредност новца у времену од ефеката инфлације, имају и елемент грађанскоправне санкције због дужничке доцње, који се огледа кроз фиксну стопу камате од 0,5% месечно. Стога Заштитник грађана сматра да би Завод за јавно здравље у Ужицу требало да прерачуна износ до сада обустављене зараде притужиље на име намирења потраживања, те да утврди износ који би представљао отплату главнице дуга, увећан за месечну стопу раста цена на мало од тренутка доспелости до исплате, како економска вредност главнице не би била умањена услед инфлаторних дејстава током времена. Уколико је отплаћени износ једнак или већи од износа главнице утврђеног на описани начин, законито али и правилно би било одустати од даљег спровођења принудног извршења, и о томе на погодан начин обавестити извршни суд.

Чињенични и правни основ

Заштитнику грађана притужбом се обатила др А.А. из Б....., наводећи да је са Заводом за јавно здравље у У..... закључила уговор о међусобним правима и обавезама по основу специјализације бр. 850 од 29. 4. 1996. године, којим се обавезала да по обављеној специјализацији остане у радном односу најмање три године, а уколико то не учини, да врати накнаде зараде које је током специјализације примила, са припадајућом каматом. По завршетку специјализације, радни однос јој је престао на лични захтев, након чега се Завод за јавно здравље тужбом обратио Општинском суду у У....., који је пресудом П1.бр. 139/02 од 10. 2. 2003. године обавезао притужиљу на исплату 282.658,31 динара на име исплаћене накнаде зараде током специјализације, као и 25.906,38 динара на име накнаде зараде стечене без правног основа, те накнаду трошкова поступка од 28.400,00 динара, све са законском затезном каматом. Четврти општински суд у Б....., решењем И-VIII бр. 1215/03 од 23.2.2004. године, одредио је принудно извршење забраном и преносом 1/2 месечне зараде коју притужиља остварује у Клиничком центру Ц....., при чему је до сада обустављено око 1.110.000,00 динара, односно скоро четвороструки номинални износ основног потраживања, али и поред тога, износи који се сваког месеца одбијају нису довољни да намире износ месечне камате, која се свакодневно увећава, па постојећом динамиком отплате потраживање никада неће бити намирено. Износ дуга А.А. увећаног каматама толики је да његова отплата, у условима растућег износа камата, нема стварних изгледа да икада буде окончана и угрожава егзистенцију притужиље.

А.А. се за помоћ у решавању проблема 22. 12. 2008. године обратила Министарству здравља Републике Србије, које је дописом бр. 153-06-1623/08-02 од 25. 12. 2008. године захтевало од Завода за јавно здравље у У..... да размотри њен захтев за ослобађање од обавезе враћања преосталог дела дуга. Имајући у виду чињеницу постојања правоснажне судске одлуке и мишљење које је дао заменик Републичког јавног правобраниоца, а које

није афирмативно у погледу захтева А.А., Управни одбор Завода за јавно здравље у У..... одлуком бр. 1287 од 11. 3. 2009. године одбио њен захтев.

Чланом 1. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“ бр. 98/2006) Република Србија је дефинисана као држава српског народа и свих грађана који у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима.

Чланом 15. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/98, „Службени лист СРЈ“ бр. 31/93 и „Службени лист СЦГ“ бр. 1/2003), прописано је да у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања, при чему се законом одређује у којим случајевима нарушавање тог начела повлачи правне последице.

Чланом 2. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ бр. 9/2001 и „Службени лист СЦГ“ бр. 1/2003) предвиђено је да се стопа затезне камате састоји од месечне стопе раста цена на мало и фиксне стопе од 0,5% месечно, при чему је чланом 3. став 3. наведеног закона прецизирано да је за месец за који је стопа раста цена на мало једнака нули или негативна, месечна стопа затезне камате једнака фиксној стопи од 0,5% месечно.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Саша Јанковић

Доставити:

- Заводу за јавно здравље у У.....
- А.А.,
- Републичком јавном правобранилаштву, ради информације
- Министарству здравља, ради информације
- у списе предмета.